తిరిగిరాని వసంతం

ఆ రోజు టపాలో ఒక పంజాబి పత్రిక వచ్చింది. దాంతోబాటు ఒక ఉత్తరం డ్రాఫ్టు వచ్చాయి. 'మీ కథని పంజాబీలోకి అనువదించి మా పత్రికలో ప్రచురించాం. బుక్ పోస్టులో పత్రిక పంపుతున్నాం. చంద్రుడికొక నూలుపోగులాగా మేము పంపిన సొమ్ము మీరూ సహృదయంతో స్వీకరించవలసిందిగా ప్రార్థిస్తున్నాం.'

ఆనందం అంతకు మించిన ఆశ్చర్యం కలిగాయి. మా వూళ్లోవున్న ఎన్.సి.సి. ఆఫీసరు సర్దారు జోగిందర్ సింగుచేత ఆ కథ చదివించుకున్నాను. కథ పేరు 'శరణార్థి' . పంజాబు విభజననుగురించి నేను ఎప్పుడో రాశిన కద. పంజాబీ అనువాదం 'కమల్ మిత్రా', పత్రికా సంపాదకులకు నా కృతజ్ఞత తెలియపరుస్తూ, తెలుగు వచ్చిన ఈ పంజాబి అనువాదకుడి చిరునామా పంపవలసిందిగా ప్రార్థించాను.

రెండు వారాలు గడిచాయి. మూడవ వారం కూడా దాదాపుగా పూర్తి కావచ్చింది. పత్రికనుంచి సమాధానం రాలేదు. పంజాబులోని ఒక మారుమూల నగరంనుంచి ఉత్తరం వచ్చింది. ఈ ఉత్తరంతోపాటు డ్రాఫ్టు జతపరచి వుంది.

'మా సారస్వత సంఘం వార్షికోత్సవం ఈ నెల 28 తేదీన జరుగుతుంది. ఆ ఉత్సవంలో మిమ్మల్ని సన్మానించాలని మా సంఘం ఏకగ్రీవంగా ఆమోదన జరిపింది. సభకు మా నగరం మ్యునిసిపల్ ,చైర్మన్‌గారు అధ్యక్షత మహిస్తారు. మీ అంగీకారాన్ని టెలిగ్రాముద్వారా తెలియపరచ వలసింది.

నాకు సన్మానమా ?! అనుకున్నాను.

'వస్తున్నాను' అని టెలిగ్రాము ఇచ్చాను.

అన్ని సన్మానసభల లాగానే అదీ జరిగింది. నన్ను ఇంద్రుడని చంద్రుడని పొగిడారు. సాహిత్యానికి అపారమైన సేవ చేశానని అన్నారు. కవినే కాకుండా మహాపండితుడని, పంజాబునుగురించి కథలు రాసిన తొలి దక్షిణాత్యుడిని నేనేనట. ఔత్తరాహితులయందు కోపం కాని ద్వేషం కాని లేకుండా, నాకథలలో ఎంతో సానుభూతి కనిపిస్తుందట. మా పూర్వీకులు ఏదో తరంలో ఆంధ్రప్రాంతానికి వలస వెళ్లిన పంజాబీలు అయివుండితీరాలిట... వగైరా... వగైరా ...

శ్రోతలు ఉపన్యాసం శ్రద్ధగా వినడమే కాకుండా మధ్య మధ్య తరుణాన్ని అనుసరించి చప్పట్లు కొట్టడం హర్షధ్వనులు చేయటం వంటి పనులు చేసి సభను తమకు వీలైన పద్ధతిలో రక్తి కట్టించారు.

నేను మాట్లాడవలసిన తరుణం వచ్చింది. నమ్రతగా, సౌమ్యంగా, సమాధానం చెబుతూ ఆంధ్రదేశంలో నన్ను మించిన రచయితలు కోకొల్లలుగా వున్నారని దేశరక్షణకు, స్వాతంత్ర్య సుస్థిరతకు ఎన్నో త్యాగాలు చేసిన ఈ పంజాబు దేశస్థులంటే మా అందరికి ఎనలేని గౌరవమని. అంతేకాకుండా ఇంజనియరింగ్ విషయాలలో పంజాబీలు అనన్యసామాన్యులని, అతీతులని, చెబుతూ, నాకు జీవితంలో తొలిసారిగా జరిగిన సన్మానం పంజాబుదేశంలో జరగడం పూర్వజన్మ పుణ్యంగా భావిస్తున్నానని పంజాబు

మళ్లి మళ్ళీ రావాలనే ఆకాంక్ష మనస్సులో చిరస్థాయిగా నిలుపుకుంటున్నానని వారికి మనవి చేసుకున్నాను.

అంతటితో ఆ సభ ముగిసింది... కాని రవ్వంత వెలితి లేనిదే జీవితం పరిపూర్ణంగా రాణించదుగా ! ...

సభ అనంతరం షడ్రసోపేతంగా విందుభోజనం.

అనంతరం ఆవిడని పరిచయం చేశారు.

మీ కథను అనువాదం చేసిన 'మిసెస్ కమలామిత్రా'

ఆవిడ ముఖంలో విషాదంగాని దుఃఖం గానిలేదు. చిరునవ్వు చిద్విలాసమే కనిపిస్తోంది.

కాని పరిశీలనగా చూసినవారికి నా ముఖంలో ఆశ్చర్యం అపనమ్మకం కనిపించాయి.

'నమస్తే !' ... అని ఆవిడ కంఠం సహజంగానే అన్నది.

'నమస్తే !' అని నా కంఠం ఏదో లోకంలోంచి పలికింది.

'చాలారోజుల తరువాత కలుసుకున్నాం' అని ఆవిడ చక్కటి తెలుగులో అన్నది.

'ఇరవై సంవత్సరాలు' అని నేను అన్నాను.

'అప్పుడే ఇరవై సంవత్సరాలు గడిచిపోయాయా?'

'కాలం ఎవరికోసం ఆగదు!'

'నిజమే !!... పిల్లలెందరు?'

'బ్రహ్మచారిని.'

ఆవిడేదో అడగబోయింది. కాని అంతలోనే ప్రశ్న మారింది.

పంజాబు మీకు నచ్చిందనుకుంటాను?

'జీవితంలో ఎన్నటికి మరిచిపోలేను.'

'థాంక్యూ !'

'ఈ సన్మానానికి వెనుక ఎవరున్నారో నాకు అర్థమైంది.'

'నేను నిమిత్తమాత్రురాలిని!'

'ఈ విషయంలో మాత్రం కాదు...'

ఆవిడ నవ్వింది. కథలు రాయి అంతే గాని కథలో పాత్రగా మాత్రం మారిపోవద్దు.'

'ఎందుకని?'

'కథలు సరదాకు, కాలక్షేపానికి రాసుకునేవి. జీవితం అల్లాకాదు, అనుక్షణం చాలా సీరియస్‌గా తీసుకోవలసింది. ఈ వేదాంత చర్చకేంగాని. మావారిని పిల్లలని చూద్దువుగాని రా!'

వాళ్ల యింటికి వెళ్లాను. అది లక్ష్మీ నివాసం. ఎటు చూచినా మూడు పువ్వులు ఆరుకాయలు. కనుచూపు మేరలో కనిపించేదంతా సిరిసంపదలే.

నా మవునానికి భంగం కలిగించిన మాట 'ఇదంతా నీచలవే !! రామం !'

నేను నవ్వటానికి ప్రయత్నం చేశాను.

'ఉపకారం చేస్తున్నామంటూ అపకారం చేసేవాళ్లకంటే అపకారం చేస్తున్నామంటూ

ఉపకారం చేసేవాళ్లే గొప్పవాళ్లు కాదా?'

నేనేం మాట్లాడలేదు.

'రచయితవిగా తీరికగా ఆలోచించు. ఇరవై సంవత్సరాల విషయం, ఒక్క క్షణంలో ఎలా తేలుతుంది?'

'నేను చెయ్యగలిగిందల్లా మా వూరికి తిరిగిరావటమే'

సన్మానం విశేషాలు ఏమిటని మా ఆఫీసులో అంతా అడిగారు, దానికి నా చిరునవ్వే సమాధానం.

కాని ఆ చిరునవ్వు పెదవులమీదనుంచి వచ్చిందే. హృదయంలోంచి రాలేదు. ఎందుకంటే మనసార నవ్వడం మరిచిపోయి ఇరవై సంవత్సరాలైంది.

ఇరవై సంవత్సరాల క్రితం ఒక రోజున వసంతం వచ్చింది.

' ఆ అమ్మాయి పేరు కమల.'

ప్రపంచమంతా పరిమళాలతో నిండి బ్రతుకే ఒక తియ్యని కలగా కనిపించే జీవిత వసంత కాలం.

మన్మధుడొచ్చాడు. పూల బాణాలు వేశాడు.

వసంతడొచ్చాడు, వలపు కలిగింది.

మలయ సమీర మొచ్చింది విరహాగ్ని రగిల్చింది.

హృదయానికి మనస్సు ఇచ్చిన సలహా 'పెళ్లిచేసుకో'

'నన్ను పెళ్లి చేసుకుంటావా కమలా?' అని అడిగేశాను.

చిరునవ్వుల వెన్నెల నా వంక నిర్భయంగా చూసి 'మీ పెద్దల ఆశీర్వచనం తీసుకుని రా' అని షరతు పెట్టింది.

పెద్దల ఆశీర్వచనం నా కోసం ఎదురు చూస్తోంది.

'ఈ పెళ్లి నువ్వు చేసుకుంటే నా చావు ఖాయం !' ఇది అమ్మ ఆశీస్సు.

'ఆస్తి నా స్వార్జితం. చిల్లిగవ్వ యివ్వను. ఏ మఠానికో రాసి నా దోవను నేను చక్కా పోతాను' ఇది నాన్న నిర్ణయం.

నిన్ను ట్రైనింగ్‌కు ఫారెన్ పంపిద్దామని అనుకుంటున్నాను. తలతిక్క వేషాలు వేసి ఉద్యోగాన్ని భవిష్యత్తుని పాడుచేసుకోవద్దు' ఇది పై అధికారి హుకుం.

'తరతరాలుగా వంశానికి మచ్చ తెచ్చే వాడివి కావద్దు' ఇది బంధువుల ఆదేశం.

'పైసాలేనివాడి ప్రేమకు విలువ వుండదు. ఉద్యోగం, ఆస్తి, అంతస్థు అన్నీపోయి నిలువ నీడలేనివాడు, నీ అందాల లైలా, నీ వలపుల జూలియట్ నీకు వెయ్యి ఆమడల దూరంలో వుంటుంది' ఇది మిత్రుల సలహా.

పిరికివాడి మనస్సు వేసిన తులాభారం ఎన్ని తులసి ఆకులు వేసినా ఆస్తి అంతస్థు ఉద్యోగం యివే మొగ్గుచూపించాయి.

ప్రేమ వోడిపోయింది.

నిండు పున్నమి రేయి ప్రియుడు ప్రేయసితో చెప్పినమాట, - వెన్నెల చల్లగా ..దని కాదు. నక్షత్రాలు మిణు మిణుకు మంటున్నాయని కాదు. మలయ సమీరంలో .. వలవుందని కాదు.

నన్ను మరిచిపో కమలా ! ఈ పిరికి వాడిని మరిచిపో !

కమల కన్నీరు మున్నీరు కాలేదు. ఆత్మహత్య చేసుకుంటానని కాని, అఘాయిత్యం చేస్తానని కాని బెదిరించలేదు.

'ఈసంబంధం తప్పిపోయింది అన్నయ్యా' అని వాళ్ళ అన్నయ్యతో చెప్పింది.

అన్నయ్యతో బాటు ఆ వూరి వారందరికి ఒకే ఒక చిన్న కోరిక కలిగింది. ఈ సంబంధం ఎందుకు తప్పిపోయిందో కనుక్కుందామని ... ఆడపిల్లల బ్రతుకుతో చెలగాటం ఆడేవాళ్లని, పెళ్లికాని పిల్లలని ప్రేమిస్తున్నామని మభ్యపెట్టే వారిని ప్రశ్నలు అడగాలంటే కావలసింది మాటలు కాదు. మర్యాదలు కాదు.

బాకులు ! బరిసెలు !

అని పుచ్చుకునే వాళ్లు వచ్చారు. బ్రతికుండగానే సమాధిచేసి, కైవల్యానికి సరాసరి పంపుదామని వాళ్ల ఉద్దేశ్యం.

అది సదుద్దేశమే కాని మంచిపనులు సులభంగా నేరనేరవు కదా ? అక్కడకూడా కమలే అడ్డం వచ్చింది. 'ఆయన వంటిమీద ఈగవాలితే నన్ను ప్రాణాలతో చూడరు' అని సరిగ్గా ఆడపిల్లలాగానే మంకుపట్టు పట్టింది.

ఇంటి ఆడపడుచు మాట కాదనలేక వాళ్లు వెళ్లిపోయారు.

నేను ఇంటికి తిరిగి వచ్చాను...' కమలను పెళ్లిచేసుకోవటం లేదమ్మా ...' అని మా వాళ్లతో చెప్పాను. మంగళహారతులు నా కోసం సిద్ధంగా వున్నాయి.

'నా కడుపున చెడపుట్టాడు' ఇది అమ్మ అన్నమాట.

'డబ్బుకోసం ఏ పనైనా చెయ్యగలడు' అని నాన్న ప్రవచనం.

'లేనిపోని అనవసర వ్యవహారాలతో ఆఫీసు పరువు తీశేశావు.' ఇది పై ఆఫీసరు ఆరోపణ.

'ఇటువంటి తిరుగుబోతుకు పిల్లని ఎవరు ఇస్తారు?' బంధువుల అభిప్రాయం.

'డబ్బుకోసం ప్రేమించిన పిల్లగొంతుక కోసినవాడివి నువ్వు మనిషివేనా - ఛీ ! ఏం బ్రతుకూ? ఇది ఒక జన్మేనా?' స్నేహితుల మనస్సులోని కలవరం.

'ప్రమోషన్ అక్కర్లేదు. ఏ అండమాన్సుకన్నా ట్రాన్స్‌ఫరు చేయండి' అని ఆఫీసర్ని ప్రార్థించాను.

'మీ ఆస్తి నాకక్కర్లేదు మీకు నచ్చిన వారికి ఇవ్వండి' అని నాన్నగారిని ప్రాధేయపడ్డాను.

ఇద్దరి దగ్గరనుంచి సమాధానం ఒకటే.

'నోరు మూసుకో !!'

వసంతం మాట ఏనాడో మరిచిపోయాను.

ఆరోజున తుఫాను వస్తుందని మబ్బులు పట్టిన లోకమంతా కనుచీకటిగావుంది, హడావిడిగా ఇంటికి వచ్చాను.

అన్నం వడ్డిస్తూ అమ్మ 'రామం' అని పిలిచింది.

తలమెత్తి ఆవిడవంక చూశాను విజయ గర్వం ఆవిడ ముఖంలో కనిపిస్తోంది.

'నీ ప్రియురాలికి పెళ్లి అయిందిట' మెగుడు పెద్ద ఇంజినీయరట. పన్నెండు

వేలు కట్టుంట. నీ కిష్టమని చేశాను పరమాన్నం తినటం లేదేం?'

'పాలు విరిగిపోయాయమ్మా ...'

'ప్రారబ్దం ఎవరు తప్పించగలరులే ... ఎవరో కులం కానివాడినే చేసుకుందిట' అదేమిటిరా లేచిపోతున్నాను.

'కడుపు నిండిపోయిందమ్మా'

అమ్మ నవ్విన చిరునవ్వు వెయ్యి పిడుగల శబ్దంతో ఈనాటికి మనస్సులో మార్మోగుతూనే వుంది.

కాలం ఏనాడు ఎవ్వరికోసం ఆగలేదు. నాకోసం కూడా ఆగలేదు.

అందరి జీవితాలలోకి వసంతాలు వస్తున్నాయి. నాకు మాత్రం మార్పులేని నిస్తబ్ద, నిర్లిప్త, నిర్జీవ జీవనం, ఉపమోగం లేని ప్రమోషన్ వచ్చింది. జీతం నాలుగు అంకెలకు పెరిగింది.

ఎక్కడో ఒక మెరుపు చీకటిలో మెరిసింది. లిప్తకాలపు వెలుగు శాశ్వతమని మనస్సు భ్రమపడింది.

ఈసారి అమ్మ బెదిరించలేదు. నాన్నగారు భయపెట్టలేదు. ఇద్దరూ కలిసి బ్రతిమాలుకున్నారు.

'మేము పెద్దవాళ్లం అయిపోతున్నాం. నువ్వు ఒక యింటివాడివైతే నిశ్చింతగా కన్నుమూస్తాం పిల్లను మేము చూశాము. నీకు అన్నివిధాల తగిన సంబంధం.

చదువులకు సరస్వతి. సంపదలకు లక్ష్మి అందచందాలు చెప్పవలసిన అవుసరం లేదు - రంభ. మొదటివన్నె బంగారం మేలిమి అని' అమ్మ సంబరం.

'వాళ్లు కుబేరులు' ఇదేమాట నాన్నగారు ఒకటికి పదిసార్లు అన్నారు. అంతకన్న ఆయనకు కావలసినదేముంది?

పెళ్లి చూపులకి వెళ్లినప్పుడు నాకు ఆ పిల్లలో కినపించింది అందమొక్కటే కాదు ఆ పిల్ల కన్నులో దాగని నిర్లక్ష్యం హేళనా ! ఆ పిల్ల సిగ్గుపడుతూ కూర్చోలేదు. ధైర్యంగానే నావంక చూసింది.

మేడ చూద్దురుగాని రండి అంటూ అమ్మను నాన్నను వాళ్లు లోపలకు తీసుకుని వెళ్లారు.

మేము ఇద్దరం ఒంటరిగా మిగిలాం.

నేనేం మాట్లాడలేదు. ఆ పిల్లే మాట్లాడింది.

'మిమ్మల్ని గురించి ఒక విషయం విన్నాను నిజమేనా' అని అడిగింది.

నేను ఉలిక్కిపడి అటు చూశాను. ఆ ప్రశ్న ఏమిటో నాకు తెలుసు.

'నిజమే !' అని అన్నాను.

రేడియోగ్రామ్ ఆన్‌చేసి ఆ పిల్ల లోపలికి వెళ్లిపోయింది.

అమ్మ, నాన్న, నేను నిశ్శబ్దంగా ఇంటికి తిరిగి వచ్చాం.

'పిల్ల ఎల్లా వుంది?' అని ఎవ్వరూ అడగలేదు. నేనూ ఆ విషయం ప్రస్తావించలేదు.

పచ్చటి జీవితాల్లో ఇంకొక అయిదు వసంతాలు గడిచాయి.

అమ్మ అమరత్వం పొందింది.

నాకు నాలుగు పదులు నిండాయని ఆఫీసు సర్వీసు రికార్డు చెప్పింది. జీతం ఇంకొక వెయ్యిరూపాయలు పెరిగింది. కాని చూసినవాళ్ల దృష్టిలో ఆరుపదులు దాటిన నాన్నకన్నా పెద్దవాడిలాగా కనిపిస్తున్నానుట.

అమ్మలేని లోపం నాన్నగారిలో అడుగడుగునా కనిపించేది. నన్నుచూస్తే అంతులేని చిరాకు. నమిలి మింగేద్దా మన్నంత కోపం. మతి పూర్తిగా చలించక ముందు ఆయన అన్నమాట.

పెళ్లి చేసుకోకపోతే పోనీలే... కనీసం ఎవరినన్నా ... అంటూ అంతలోనే నిట్టూర్చి,

'నీకు అంతమాత్రం ధైర్యం కూడానా?' అని అన్నారు.

నాకు కోపం రాలేదు. మనస్సులోంచి నిట్టూర్పుకూడా రాలేదు. రెండు అమావాస్యలు గడిచాయి. మూడోపున్నమి వచ్చింది. రాత్రి హాయిగా నిద్దరపోయిన నాన్న మరునాడు లేవలేదు.

ఆయన నిదుర జీవితం ఆనాటితో పూర్తి అయింది.

ఇంటికి పెద్దవాడినయ్యాను. ఎవ్వరూ లేని ఒంటరివాడి నయ్యాను.

అక్కర్లేని స్వాతంత్ర్యం అనుభవించలేని వయస్సులో వచ్చింది.

వసంతమేనాడో గడిచిపోయింది. హేమంత మొచ్చింది. గడిచిన బాధలగాధలు లీలగా మనస్సులో మసలుతున్నాయి.

కాని స్పష్టంగా ఒక్క ప్రశ్న మెరిసింది.

ఇంతవరకూ సాధించిందేమిటి? ఈ జీవికి చివరకు మిగిలేదేమిటి?

ఒకటికి పదిసార్లు ప్రశ్నలు మనస్సులో మార్మోగాయి.

'ఈ జీవితం వ్యర్థం కాలేదు. నువ్వు రచయితవి. సంఘాన్ని ముందుకు నడిపించగల మార్గదర్శివి' అని మనస్సు సమాధాన పడ్డది.

'నిర్లిప్త, నిర్జీవ నిస్సార జీవితం' అని వెయ్యి గొంతుకలతో హృదయం ఘోష పెట్టింది.

కమల మాత్రం నన్ను మరిచిపోలేదు. నేను చేసిన అపకారానికి ఆ మనిషి నన్ను ద్వేషించలేదు. పైగా నన్ను సన్మానించింది. అంతకన్నా ఈ జీవితానికి ఏం కావాలి?

జీవితానికి తిరిగి వసంత మొచ్చినట్టు అనిపించింది.

'నీ మేలు జన్మ జన్మాలకు మరిచిపోలేను కమలా' అని ఉత్తరం రాశాను. అనతి కాలంలోనే సమాధానం వచ్చింది.

'రామం !

నువ్వు చేసిన మేలుకు నేనే ఎన్ని జన్మల కైనా ఋణం తీర్చుకోలేను. నీ పిరికితనమే నా శ్రేయస్సుకు మూల కారణమైంది. మనస్సులోని బొమ్మని మనస్సే చెరిపివేసింది. కాలం నీమీద కూడా కరుణ చూపిస్తుందని, నువ్వుకూడా జీవితంలో ఒక నూతన అధ్యాయాన్ని ప్రారంభించి వుంటావని అనుకున్నాను. నీ కథలలోని ఆనందం. నీ జీవితానికి ప్రతిబింబమని అపోహపడి, చిన్ననాటి చెలిగా, స్నేహితురాలిగా, ఒక తోటి రచయిత్రిగా, నేను కూడా ఆ ఆనందంలో పాలు పంచుకుందామని, నిన్ను చూసి గర్వపడదామని, నీకు సన్మానం నెపంగా నిన్ను పిలిపించాను.

కాని నీ జీవితం కుక్కలు చింపిన విస్తరి అని తెలిసిన మరుక్షణం నేను ఎంతగా బాధపడ్డానో చెప్పలేను.

జీవితంలో ఇహ వసంతమెలాగూ తిరిగి రాదు. హేమంత మన్నా సుఖమయం చేసుకో. నువ్వు ప్రేమించేవారిని పొందలేకపోతే కనీసం నిన్ను ప్రేమించేవారికన్న ఆశ్రయం యివ్వు మనస్సుకి సంతృప్తి, ఆత్మకు శాంతి లభిస్తాయి.

పీడకలలాంటి గతాన్ని మరిచిపో ! దాంతోబాటు నన్ను కూడా మరిచిపో !

స్నిగ్ధ మధురం

"కమలా ! కమలా!" అంటూ శ్యామలరావుగారు బిగ్గరగా పిలుస్తూ లోపలికి వచ్చాడు.

"ఏమిటండీ హడావిడి లాటరీ ప్రైజు ఏమన్నా వచ్చిందా" అంటూ చిరునవ్వుతో అతనివంక చూసింది.

"ఒక్క లాటరీ ఏమిటి పది లాటరీలు ఒక్కసారి వచ్చాయి.

తెలిసేలాగా తెలుగులో చెప్పండి.

"ఈ ఉత్తరం చదువు అన్నీ నీకే తెలుస్తాయి." ఏ విషయం వచ్చినా చిన్నపిల్లవాడిలాగా సంబరపడే భర్తవంక ఒకసారి చూసింది. ఆయన్నిదాటి చూపు యిల్లంతా ఒక్కసారి కలయజూచింది.

భర్తలో వృద్ధాప్యం, ఇంటిలో దారిద్ర్యం!

ఆనాడు, యీనాడు, అనుక్షణం తనకి కనిపించేవి యివే. అందరికి కనిపించేవి కూడా యివే ! కాని బ్రతుకులో ఓడిపోయినా, జీవితంలో ఓడిపోని ఆయన నిత్యానందం, అల్ప సంతోషం తనకు తెలియనివి కావు !! గడ్డిపోచని చూసినా అదే బంగారం అని సంతోషించే అమాయకత్వం ఆయనది!

సమస్త సంపదలు పొందినా సంతృప్తిపడలేని మనస్సు తనది. కాని ఆయన నీడలోవుండి, అనుక్షణం ఆయన జీవితంలోని లేమిని "ప్రతిక్షణం గుర్తుకుతెచ్చి" ఆయనను యీ పాతిక సంవత్సరాలుగా ఆయనను చిత్రవధ చేసినా ఆయన మాత్రం చిరునవ్వు మరిచిపోలేదు. చిద్విలాసానికి దూరంకాలేదు.

"మీ రిద్దరూ పార్వతీ పరమేశ్వరులు" అని యిరుగూ పొరుగూ అన్ననాడు మొదట్లో సంతోషం కలిగింది. కాని కాలం తెచ్చిన మార్పు ఆ మాటని వేళా కోళంగా మార్చింది.

సర్వ సంపదలున్న పర్వత రాజపుత్రికను మగసిరి ఒక్కటే సంపదగా గల శంకరుడు అతను.

తన సర్వస్వాన్ని, తనవారిని, సంఘాన్ని ఎదిరించి త్రోసిరాజనడానికి ఆ రోజున తనకు యౌవనం, కలలుకనే తియ్యటి వయస్సు తన దగ్గరన్నాయి. వయసు కోరిన సుఖం కాదనలేని తను ఆనాడు మనసైన మగవాడి కోసం ఎంత పనైనా చెయ్యగలిగింది. వయస్సు మళ్ళింది. కలలు కరిగిపోయాయి.